

Príhovor Rudolfa Steinera pri príležitosti Vianočnej slávnosti waldorfskej školy v Stuttgarte¹

21. december 1919

Moje milé deti! Pred niekoľkými týždňami, keď sme všetci po prvý raz išli do školy, som vás navštevoval častejšie. Potom nasledovalo pár týždňov, kedy som musel byť veľmi ďaleko odtiaľto. Ale vždy, keď som sa ráno prebudil a púšťal do svojej práce, musel som myslieť na to: čo budú dnes moje milé waldorfské deti robiť so svojimi milými učiteľmi? A v priebehu dňa mi opätovne napadala táto myšlienka. A teraz v ľúbeznom slávnostnom čase vianočnej slávnosti som vás mohol opäť navštíviť. Nazrel som do všetkých tried a mnohých z vás, moje milé deti, som sa spýtal: „Máte svojho milého učiteľa radi?“ [Áno! - zakričia deti.] A vidíte, takýmto „áno“ ste mi aj srdečne odpovedali. A na to som vám ja odpovedal: „Tak to je pre mňa veľmi výnimočne milý vianočný darček!“

A milý vianočný darček to pre mňa aj je. Lebo, viete, musím, moje milé deti, myslieť na to, ako trávite svoj deň odvtedy, čo nám náš milý pán Molt podaroval túto waldorfskú školu. Potom ako ste si od večera do rána odpočinuli v božskom duchu, ktorý strážil vašu dušu v čase, odkedy ste zaspali až kým ste sa prebudili, a potom ako ste sa umyli, obliekli, poriadne, veľmi poriadne upravili, potom idete sem do tejto krásnej školskej budovy. Ale verím, že mnohí z vás, možno aj všetci, sa tešíte na to, čo všetko vás v tejto peknej školskej budove stretne. [Áno! - zakričia deti.]

A, moje milé deti, tešiť sa aj skutočne môžete. Viete, keď som často, v čase, keď som bol od vás preč, na vás tu myslel, a keď som sa v myšlienkach pýtal: „Čo robia tie milé waldorfské deti?“ - povedal som si pri tom: „Týmto milým waldorfským deťom sa iste darí dobre, lebo majú milých zdatných učiteľov a títo milí zdatní učitelia im vychádzajú v ústrety pravou láskou a s nesmiernou usilovnosťou sa snažia, aby sa z týchto detí stalo niečo skutočne poriadne!“ - A tu som musel pomyslieť na to, ako veľmi sa tešíte, keď sem prichádzate, na lásku, ktorú vám vaši učitelia prinášajú. Títo učitelia, tí musia veľa pracovať a veľa sa namáhať, aby vás mohli naučiť všetkému tomu dobrému a peknému, čo z vás robí poriadnych ľudí.

A vidíte, moje milé deti, potešilo ma predovšetkým, keď v jednotlivých triedach, za čas, ktorý som tam strávil, za mnou vždy prišlo niekoľko detí: predstavili sluhu Ruprechta alebo niečo podobné, anjelika a spievali alebo recitovali o svätom Kristovi, o Jezuliatku. A to je pekné, že ste mohli s takouto láskou recitovať o Kristovi a s takou láskou mohli aj načúvať.

Lebo viete, odkiaľ majú vaši učitelia celú svoju schopnosť a silu, aby z vás mohli spraviť šikovných ľudí pre neskorší život? Majú ju od Krista, na ktorého počas Vianoc myslíme, ako prišiel na svet pre potechu všetkých ľudí, a o ktorom bolo z vašej strany dnes tak pekne prednášané.

Vidíte, moje milé deti, na Zemi sú ešte iné bytosti ako človek. Napríklad zvieratá, ktoré sa okolo neho pohybujú a človek by si často myslel, že týmto zvieratám, môže závidieť. Často môžete vidieť a dívať sa na to, ako vtáčiky lietajú, možno si pri tom aj poviete: „Keby sme tak vedeli lietať aj my, potom by sme sa dokázali zdvihnúť do vzduchu!“ - My ľudia, nedokážeme lietať tak, ako vtáci, pretože nemáme krídla. Ale, moje milé deti, my môžeme vyletieť do duchovna, môžeme vyletieť na dvoch krídlach: jedno krídlo naľavo, to je usilovnosť, druhé krídlo vpravo, to je pozornosť. Tieto krídla sa nedajú vidieť, ale tieto dve krídla – usilovnosť a pozornosť – tie spôsobujú, že môžeme vyletieť do života a stať sa pre život skutočne poriadnymi ľuďmi. Keď sme usilovnými deťmi, keď sme pozorní, potom príde to, že keď máme takých šikovných učiteľov, ako

1 Poznámka k prekladu:

- V príhovore sa často vyskytuje oslovenie, ako aj prídavné meno „liebe“, ktoré prekladám v konvenčnom zmysle ako „milé, milý, milým“ a pod. V jednom prípade je toto slovo preložené ako „v ľúbeznom slávnostnom čase vianočnej slávnosti“ (zur lieben Weihnachtsfeierzeit). Ekvivalenty ľúbe, ľúbezné, láskavé a pod. by sa každopádne s ohľadom na obsahovú stránku príhovoru hodili viac. Vo vzťahu k formálnej stránke jazyka, na ktorú sme bežne zvyknutí by však tieto ekvivalenty pôsobili rušivo.

- Sloveso „empfinden“ naproti tomu prekladám netradične ako „vycit'ovať“, keďže to lepšie vystihuje povahu aktívneho citového vnímania, s ktorou slovo „cítit“, „pocit'ovať“ ako ďalší možný slovenský ekvivalent (zároveň aj nemeckého „fühlen“) nekorešponduje dostatočne.

ich máte, potom k nám príde to, čo nás činí súcich pre život; potom môžeme vyletieť na usilovnosti a pozornosti do života, do ktorého nás nesie láska učiteľa.

Vidíte, niekedy by ste si mohli myslieť: „Ach, sú tu ešte iné radosti, než je učenie!“ - Ó, nie, niet žiadnej väčšej radosti, než je učenie. Lebo, viete, keď sa tešíte na niečo, čo vás činí nepozornými a neusilovnými, potom sa vaša radosť hneď stratí. Tešíte sa a vaša radosť je hneď preč. Ale keď sa tešíte na to, čo sa môžete naučiť, keď sa tešíte, keď letíte s usilovnosťou a pozornosťou, potom, moje milé deti, potom ostáva niečo vo vašej duši – čo je duša, to budete vedieť neskôr -, potom niečo vo vašej duši ostáva a my sa môžeme stále znova a znova tešiť. Pokiaľ sme sa niečomu poriadnemu naučili, potom sa to stále znova a znova vracia a my sa stále nanovo tešíme, a máme radosť, ktorá neprestáva. Ostatné radosti, ktoré pochádzajú z nepozornosti a lenivosti prestávajú.

Viete, keďže mnohé z vás – a rád by som veril, že všetky -, keďže chcete byť usilovné a pozorné voči tomu, čo vám vaši milí učitelia prinášajú, preto som sa, keď som vás opäť uvidel, tak tešil, lebo mi z vašich milých očí žiarila v ústrety láska k vašim učiteľom. A aby ste na to nezabudli, chcel by som sa vás teraz znova opýtať: „Či nemáte všetci radi svojich učiteľov?“ [Áno predsa!² - volajú deti.] Vidíte, a to by ste mali vravieť vždy. Vždy by ste mali takto pociťovať a vyciťovať, lebo potom aj z vás má radosť ten duch, na ktorého život a narodenie si vo vianočnom čase spomíname, duch Krista.

Nuž, moje milé deti, keď tu tak celý deň vyciťujete lásku svojich učiteľov, potom sa môžete opäť vrátiť domov, môžete svojim rodičom rozprávať o tom, čo ste sa naučili a vaši rodičia môžu mať z toho radosť a môžu si povedať: „Naše deti budú raz v živote poriadnymi ľuďmi!“

Zapíšte si to svedomito do svojich duší, lebo teraz je na to vhodný čas. Keď si pripomíname veľký sviatok, ktorý nás upomína na to, že Kristus prišiel na náš svet pre útechu a potešenie všetkých, ktorí k nemu obracajú svoje srdcia a duše, potom si smieme zapísať do duše aj predpoklad k tomu, aby sme sa mohli stať dobrým človekom. Čo si dnes zapíšete do duše, čo si dnes skutočne zaumienite, to vám ožije tým, že pri vás stojí sila Kristova. Keď opäť prídem a uvidím, že ste ešte urobili pokroky, keď opäť prídem a uvidím, že mi opäť dokážete ukázať, že ste do svojho srdca prijali a uchovali si lásku k svojim učiteľom, potom z vás všetkých budem mať opäť najvrúcnejšiu radosť. Prajem vám dnes ako srdečný vianočný pozdrav, aby vo vás stále viac a viac rástla láska, aby ste dokázali stále viac a viac rozvíjať ľavé krídlo ľudskej duše: usilovnosť; pravé krídlo: pozornosť.

A teraz, potom, čo som prehovoril k deťom, ešte pár slov k tým, ktorí sem svoje deti sprevádzali! Čo som totiž povedal deťom, to vyplynulo z najhlbšieho uspokojenia môjho srdca, pretože som dostal skutočne niečo ako najkrajší vianočný pozdrav. To, čo mi vanulo z tejto školy v ústrety, by som chcel nazvať dobrým duchom tejto školy. Bol to vskutku dobrý duch, ktorý tu zjednocuje učiteľov a deti, jeden dobrý, jednotiaci duch³.

Vidíte, nad celým ranným vyučovaním spočívala v týchto dňoch vianočná nálada, a táto vianočná nálada, chce sa mi povedať, toto vyslovenie sa Kristovho zjavenia, ktoré bolo možné s hlbokým uspokojením vnímať na všetkých chodbách a menovite v triedach, nebolo iba prídavkom k ostatnému vyučovaniu, bolo to také, že človek mohol vyciťovať: „Naším učiteľom sa podarilo všetko, čo je prinášané dušiam, srdciam, rozumu detí pretepliť a presvetliť skutočným, pravým Kristovým duchom. Keď aj zodpovedajúco božiemu duchu nie je po každom slove vyslovované meno Krista – lebo: „Nevezmeš meno Božie nadarmo!“ - predsa len je to tak, že tento Kristov duch spočíva v jednotlivých učebných predmetoch, v jednotlivjej učiteľskej činnosti. To je to, čo môžeme predovšetkým v tomto čase pociťovať, čo ste možno aj dnes pociťovali zo všetkého, čo k vám prichádzalo v podobe vianočnej slávnosti.

A deťom, ktoré ste sem poslali, a z ktorých pokroku ste sa snád' aj radovali, týmto deťom by som chcel ešte nakoniec venovať doplnenie k svojmu vianočného pozdravu:

Deti, keď prichádzate do týchto priestorov a nachádzate si kamarátov a kamarátky, potom myslite na to, že sa máte mať navzájom aj srdečne radi, každý jeden toho druhého. Láska má

2 Nemecky „Doch!“

3 ...,„ein einheitlicher Geist“ tiež „jednotný duch“

vládnúť medzi vami, potom budete pod starostlivosťou svojich učiteľov prospievať a vaši rodičia u vás doma budú bez starostí a tiež s láskavými pocitmi myslieť na to, čo vám váš tu strávený čas prináša.

Lebo dnes to sme povedať, moji milí prítomní, a to by k vám tiež malo v každom čase zaznievať ako duch tejto školy, do ktorej ste svoje deti poslali, to by vám malo zaznievať z každého slova a pohľadu, ktorý vám vaše deti domov prinášajú: dozvuk toho, čo by malo vchádzať do všetkej ľudskej nestálosti na zemi od kedy sa odohralo mystérium na Golgote, ktoré by malo preniknúť do všetkej ľudskej práce, do všetkého ľudského pôsobenia, predovšetkým do toho pôsobenia, pri ktorom má prácu na vykonanie duch. Ako hrejivý závan vzduchu, ako žiarivý slnečný lúč, by malo všetko, čo v porozumení seba samého ľudia činia, pretkávať slovo, ktoré k nám dnes zaznieva o duši:

Zjavenie božského na nebeských výškach
a pokoj ľuďom na zemi, ktorí sú dobrej vôle!

Aby sme v deťoch waldorfskej školy vychovávali túto dobrú vôľu, to je náš veľký ideál. Aby sme vo svojej práci, vo svojom pôsobení, nachádzali vládu ducha sveta, to by mala byť naša starosť. Kiež by vianočné slovo: „Zjavenie božského na nebeských výškach a pokoj ľuďom na zemi, ktorí sú dobrej vôle.“ - kvapkalo do všetkej práce waldorfskej školy! Jej energickú pracovnú silu nech mocne preniká mravná láska a všetku prácu rozpaľujúci a všetku prácu nesúci pokoj! To, moji milí prítomní, nech je moje dnešné vianočné pranie!